1325-verkoston kirjallinen asiantuntijalausunto 2.10.2019: Raportti eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle Suomen 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2018

Asiantuntija professori Helena Ranta, 1325-verkoston puheenjohtaja

Kiitämme eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi liittyen ulkoministeriön raporttiin eduskunnalle Suomen 1325-toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2018.

Suomen 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman toimeenpanossa ja seurannassa on ulkoasiainvaliokunnalle annetun raportin perusteella otettu vuoden 2018 aikana hyviä edistysaskelia. Vielä vuoden 2017 raportin perusteella Suomen roolia ja toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpanoa oli hankala arvioida. Vuoden 2018 raportissa osoitetaan selkeämmin, millaisia toimenpiteitä kukin vastuutaho on ollut mukana tekemässä ja mukana on useita toimia myös kotimaassa. Jokaiseen toimintaohjelman tavoitteeseen liittyen on raportoitu toimenpidetaulukossa, kun aiemmassa raportissa raportointi oli joidenkin tavoitteiden osalta puutteellista. 1325-verkoston aiemmista suosituksista ja kommenteista on otettu huomioon tarve raportoida myös kotimaan työtä ja tukea esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia naisia. Ihmiskaupan uhrien tukemiseksi on tärkeää varmistaa, että valtioneuvoston ihmiskauppakoordinaattorin virka käynnistyy oikeusministeriössä, kuten raportoitu.

Vuosiraportin narratiiviosiossa kuvataan useita maakohtaisia hankkeita, aloitteita, puheenvuoroja, toimintoja ja aktiviteetteja niin kotimaassa kuin kansainvälisillä foorumeilla. Edelleenkään vuoden 2018 raportista ei saa kuitenkaan jokaisen tavoitteen kohdalla riittävän seikkaperäistä kuvaa siitä, mitä lueteltujen toimien todennetut vaikutukset varsinaisen tuloksen aikaansaamiseksi ovat olleet. Joistakin teemoista raportoidaan narratiivisessa osuudessa hyvin lyhyesti, kuten humanitaarisesta avusta (kohta 2.3.4). Tarkempaa ja laadullista tuloksellisuutta paremmin kuvailevaa raportointia tulisi edelleen kehittää jatkossa.

Kolmannessa kansallisessa toimintaohjelmassa 1325-näkökulmaa on pyritty valtavirtaistamaan jakamalla vastuuta ohjelman toimeenpanosta eri ministeriöiden ja toimijoiden kesken. Raportista näkee, että tavoitteista suurin osa on edelleen ulkoministeriön vastuualueella, ja myös puolustusministeriö on ollut aktiivinen. Valitettavasti esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön aktiivisuus on ollut vähäistä. Suomen 1325-verkosto suosittelee, että eri ministeriöiden ja vastuutahojen yhteistyötä tiivistetään edelleen esimerkiksi säännöllisillä tapaamisilla, jotta toimintaohjelman tavoitteet todella jalkautuvat käytäntöön. 1325-päätöslauselman ja sitä täydentävien päätöslauselmien sitoumukset tulisi huomioida Suomen kaikessa politiikassa, eivätkä ne rajoitu ainoastaan Suomen kansallisen 1325-toimintaohjelman tavoitteisiin.

Esimerkiksi naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen yksi Suomen suurimpia turvallisuusuhkia, ja siihen puuttuminen on välttämätöntä myös 1325-päätöslauselmien toimeenpanon kannalta. Myös moniperustaiseen syrjintään puuttuminen ja esimerkiksi vammaisten henkilöiden, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen, alkuperäiskansojen sekä turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien oikeuksien ja

osallistumisen turvaaminen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla on olennainen osa 1325-työtä. Myös naisihmisoikeuspuolustajien suojelu ja heidän yhdenvertaisten toiminta- ja osallistumismahdollisuuksiensa tukeminen on keskeistä.

Edelleen 1325-työn etenemistä on haitannut riittämättömät henkilöstöresurssit sekä julkisella- että kansalaisjärjestösektorilla. Vaikuttavan ja tehokkaasti koordinoidun toiminnan takaamiseksi tarpeellinen rahoitus ja riittävät henkilöresurssit työlle tulee taata. Koska 1325-työ on Suomen ulkopolitiikassa prioriteetti, ulkoministeriön resursseja ja asiantuntemusta tulee vahvistaa työn koordinoimiseksi ja kehittämiseksi niin ulkoministeriössä kuin muissakin ministeriöissä. Lisäksi Suomen 1325-verkoston rahoitusta tulee lisätä. 1325-työtä tekevien järjestöjen toiminnan rahoitus ei ole parantunut kehitysyhteistyömäärärahaleikkausten jälkeen. On tärkeää, että tilanne korjataan pikaisesti uuden hallitusohjelman mukaisesti.

Edelleen on ajankohtaista muistuttaa, että ulkoasiainvaliokunnan tulee tiivistää yhteistyötä eduskunnan muiden valiokuntien kanssa 1325-asioiden käsittelyssä. Ulkoasiainvaliokunnan olisi aina huomioitava 1325-toimintaohjelman tavoitteet kokonaisvaltaisesti käsitellessään ulko-, turvallisuus- ja kehityspoliittisia kysymyksiä. 1325-näkökulma ja toimintaohjelman toimeenpano tulee sisällyttää kaikkiin siihen liittyviin politiikkalinjauksiin.

Suomen tulee myös varmistaa riittävä rahoitus 1325-aiheiselle tutkimukselle, ja tätä tulee seurata järjestelmällisemmin osana vuosittaista raportointia. Laajaa tutkimustietoa aiheesta tulee myös hyödyntää 1325-työn suunnittelussa ja toimeenpanossa. Tähän mennessä tutkijayhteistyö on ollut vähäistä, eikä raportti anna paljoa seurattavaa tietoa 1325-aiheisen tutkimuksen osalta.

Vuosiraportin viivästymisen vuoksi ja indikaattorien ollessa vasta alustavia toimintaohjelman toimeenpanon seuranta on ollut vielä vuoden 2018 osalta haasteellista. 1325-verkoston tehtävänä on seurata toimintaohjelman toimeenpanoa ja edistymistä, mikä on kuitenkin vaikeaa tarvittavan tiedon puuttuessa.

Suomen 1325-verkosto on vuonna 2006 perustettu avoin verkosto, johon kuuluu ihmisoikeus- ja tasa-arvotyötä tekeviä järjestöjä, asiantuntijoita ja tutkijoita. Verkoston tavoitteena on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ja siihen temaattisesti liittyvien päätöslauselmien tavoitteiden edistäminen sekä Suomen kansallisen 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman toimeenpanon seuranta ja toimintaohjelman tavoitteiden edistäminen. Verkostolla on edustaja ulkoasiainministeriön koordinoimassa kansallisen 1325-toimintaohjelman seurantaryhmässä.

LISÄTIETOA: www.1325.fi

Verkoston puheenjohtaja, prof. Helena Ranta
helena.ranta@helsinki.fi

Verkoston koordinaattori, Veera Nurmenniemi
veera.nurmenniemi@unwomen.fi